

**Balūwa wa mambwa
nino Pōlo ukpikilya ndi
Bakolito
Likpūmuka la mambwa**

Pōlo nō ukpikilya ndi bakilisito ba Kolito balūwa yi nimū. Inda ndi kū beyo ka ligundu kaki la yiḃa, agya syangasu simoti na batimba maḃiya. Ko ngbingo yi nino, ũḃikyaga ndi batū bi niḃo bakeḡu Bayuda Mongoni Manza kadwe kū kwa kū ḃapunga ndi mino kabye pisi ka Kilisito. Kolito a ndi ḡuḃu wanza kugbe ko ngbingo yi nino, ḃabato bosilogoku ndi wa kotukyoku ka ḃapa ḃayasi, na ḃambula ḃikaga ndi ḡoni ḃudingi. Baḃanda bakeḡu ndi na kisa muḃongoni abe ka baḡuḃu basi. Ka muliḃo, ḃubungusaga ndi bakilisito ba Kolito.

Likpūmuka li niḃo akpamya ndi Pōlo katamana ko bulyo yi, kadwe kū kwa kū ukpikilya ndi mino balūwa wa mambwa (wanda 1 Bakolito 5:9), kaḃikya ḃe bakosyonitḡu ka muḃongu ka batū bi niḃo. A beyo, Bakolito bakpikilyatū ndi Pōlo. Luki limoti, ḃakabyeḡu ndi mutiwi mudingi nino ḃpá ndi. Batū ḃemoti-ḃemoti ḃodoku ndi katūmbulyaga Pōlo makpūmuka dididi ko bulya ka Bakolito, mongoni mi nimo keḡu ndi manza.

Osisilya kūwa ndi kausikisya ka balūwa yi nino bakpikilya ndi nō, ḃpá ḡoni mutiwi. Pōlo ḃpá ndi mutiwi ko bulya makpūmuka makpū abe yigbananaga ka Bakilisito, ḃilya, vanana, kalya makolo nimo ḃopí ka aḃepe wa ḡbilito, Malili

ka Mombukwono-dosu, makp̄m̄ka mi nimo
Limbengi-Lotu apága, na pupo ka mbuk̄.

P̄lo a ndi wakisiso ko misa ka b̄
kaütumbulyaga makp̄m̄ka mi nimo okwononi
ndi ɔbikȳ. Ƴbikȳa ndi b̄e yigwinonogo na Yeso
aka ȳo okwononi kapá pisi ka makp̄m̄ka mi
nimo, na kaika na sipananiso na mumbanz̄
okitogi makp̄m̄ka masi.

Yigbananaga ya kitab̄ yi niyi:

Yuuso 1:1-9

Bakilisito bokokwononiḡ kab̄mana ikani
kaigbananaga 1:10-4:21

Bakilisito bokokwononiḡ kagyagyana 5:1-
6:20

Baluk̄ na boko kab̄ 7:1-40

Okwononi kamukana Kunzi ni keḡ gbilito
8:1-11:1

Beȳo bakilisito bokwononi mino kaiko ka
makanisa 11:2-14:40

Beȳo Kilisito ad̄itaga ndi mino kukwak̄ 15:1-
58

Kabinika buti ka bat̄ ba yangya 16:1-4

P̄lo a wakitulya ka liḡand̄ 16:5-12

M̄tiwi na yuuso 16:13-24

Yuuso

¹ Imi, P̄lo, Kunzi emakaga ndi b̄e niki
at̄t̄mbwa ka Yeso-Kilisito kȳe iyi Kunzi n̄o
abailya ndi. Ibusu na mika-mama beȳo ka
Sositeni, tamumuusito.

² Namukpikilyi ibunu kanisa ko Kunzi niȳo
a ka Kolito, ibunu nīb̄o Kunzi am̄makaga ndi
b̄e wikoni bat̄ kaki b̄ikp̄e, amububisa ndi bitu
pisi ka Yeso-Kilisito. Bal̄wa yi nim̄, a ḡoni

ko bulya ka batu basi niɓo batwaga lino ka Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito ka bapa bayasi ka ɔbili. Iyi no a Mombukwana-dabu na Mombukwono-dosu goni.

³ Obosu Kunzi ibu na Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito bamudukilyi iziyo na maziyo.

Polo akamigisilya Kunzi ibiba

⁴ Namigisyaga Kunzi nino kami ibiba masye masi ko bulya kunu, ka iziyo niyo amupa ndi pisi ka Yeso-Kilisito.

⁵ A beyo, pisi kaiko luki limoti na Kilisito, Kunzi amuponi ndi lingama lasi, nilo la munzina na nilo la yimibo.

⁶ Likpumuka li nilo akainisono pisi kaigwinonogo kunu ko mongoni nimo takamupaga kugu ka Kilisito.

⁷ Mbiya wana, kegu neki bata na aɛɛɛ ko Kunzi gutugu bemoti aka nino amubi, ibunu bi niɓo makabundaga ngbingo nino Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito igoku ndeke mino.

⁸ Iyi no amumomosa ndeke lingunu kadwe ka mulibo, kye mambanza kamubukulyogonitogu likpumuka gutugu limoti aka ka lisyɛ li nilo Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito odoku ndeke mino.

⁹ Kunzi utulyosogo bagame kaki basi. Iyi no amumakaga ndi be wikoni luki limoti no mikaki beyo ka Yeso-Kilisito, Mombukwono-dosu.

Yigbananaga ka Kanisa ya Kolito

¹⁰ Bomika-mama, nakaigama na ibunu ko lino ka Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito ambe wikoni na yukanana. Yigbananaga kikonitogu

luga kunu! Wikoni luki limoti, limbengi limoti na tamanaga yimoti.

¹¹ A beyo, bomika-mama, batu ba livanza ka Kolowe bebikiyi bi be atu na kukanaga luga kunu.

¹² Nakapa kabikya be: luga kunu, mutu bemoti akabikyaga be: «Imi, na mutu ka Polo!» Wagogo be: «Na imi mutu ka Apolo!» Wagogo be: «Na imi mutu ka Petele!» Wagogo bata be: «Na imi mutu ka Kilisito!»

¹³ Makasima be Kilisito a wakigbananaga? Amba, Polo no babangilaga ndi ka musalaba ko bulya kunu? Ikani, mogwa ndi ifatiso ko lino ka Polo?

¹⁴ Nakamigisya Kunzi ibiba, kye nakabotisaga ndi mumbanzu gutugu bemoti aka luga kunu, kiki ni Kilisipo aka na Gayo.

¹⁵ Yeki a beyo, kegu neki na nino akwanana kabikya be babotisa ndi ko lino kami.

¹⁶ Iyo, iyo! Nabotisatu ndi goni Setefano na batu ba ndabu kaki. Luki limoti, nakibigu ikani nabotisa ndi bata mutu wagogo tino.

¹⁷ Kilisito ketikokugu ndi kaubotiso bambanzu, luki limoti, kabikyaga Mongoni Manza. Kapagigu be nabikyagi Mongoni Manza mi nimo na manza ma yimibo ka bambanzu, kye izangiya ya kukwaku ka Kilisito ka musalaba kikonitogu payaya.

Yeso-Kilisito ni ngu na yimibo ko Kunzi

¹⁸ A beyo, Mongoni Manza ma kukwaku ka Kilisito ka musalaba a abe likpamuka la bungingi ka batu nibo bakobungogo. Luki limoti, a ngu ko Kunzi ku kusu bi nibo tinisono na muhukuso.

¹⁹ Kye Mobiso Motu abikya be:

«Nina ndeke bugegele ka bagegele payaya,
Naruta yimibo ka batu ba yimibo.»

²⁰ Kwa wa, batu ba yimibo babikya se kwa bata buni? Gutugu batu ba balawa aka? Ikani batu bakibo munzina? Kunzi owonisiloni ndi be yimibo ya obili yi nimu a bungingi.

²¹ A beyo, Kunzi, pisi ka yimibo kaki omosoni ndi be batu ba obili yi nimu bakamibonito pisi ka yimibo kabu. Kinili, ina ndi binza kauhukusogo batu bi nibo babaya pisi ka mongoni nimo nabikyaga, anisono abe likpumuka la bungingi.

²² Bayuda bapaga ibu be bugyilyi makpumuka mumbanga-mbanga kye babinikyani. Bagiliki bakisaga ibu yimibo.

²³ Wina se, ifusu takabikyaga Mongoni Manza ka Kilisito nimo babangilaga ndi ka musalaba. Bayuda babikyaga be Mongoni mi nimo a likpumuka li nilo ogwisisogo ka baya, na Bagiliki banabikya ibu be a likpumuka la bungingi.

²⁴ Luki limoti, ka batu nibo Kunzi umakaga ndi, iki Muyuda ikani Mugiliki, Kilisito a ngu na yimibo ko Kunzi.

²⁵ A beyo, likpumuka li nilo Kunzi agyaga anisono abe bungingi, a bugegele budingi kakitaga bugegele ka bambanzu. Na nilo inisonogo abe kiko bupo ku kaki a no ngu kakitaga ngu ka bambanzu.

²⁶ Bomika-mama, winoni mbeyi beyo Kunzi amumakaga mino: luga kunu, kabyenene na tamanaga ya limbanzu, batu ba bugegele ba bacede, batu ba kinisono ba bacede na batu ba ibiba ba bacede goni.

²⁷ Luki limoti, Kunzi apunaga ndi makpamuka nimo batu ba obili binaga abe kiko ma payaya, kye upisisi batu ba bugegele suni. Apunaga ndi makpamuka nimo batu ba obili binaga abe kiko ma bupo, kye upisisi batu bo ngu suni.

²⁸ Apunaga ndi goni makpamuka nimo batu ba obili binaga abe kegu na izangiya, nimo ma payaya ko misa ka bambanzu na nimo kegu po gutugu luki, kye aputi makpamuka mi nimo binaga abe kiko ma izangiya.

²⁹ Kinili, kegu na mumbanzu gutugu bemoti aka nino akwanana kaibiba kambwa ko Kunzi.

³⁰ Pisi ku kaki, ibunu ma luki limoti na Yeso-Kilisito na iyi no atidulyoku ndi na yimibo niyo otukyoku ko Kunzi. Pisi ka Kilisito, Kunzi atigyoni ndi batu bongbingbili, batu botu, atikulaga ka bunye.

³¹ Kinili, Mobiso Motu abikyaga be: «Mumbanzu kapa kaibiba, ibibi na nilo Mombukwono-dosu agya.»

2

Mongoni Manza ko bulya ka Yeso nino babangilaga ndi ka musalaba

¹ Bomika-mama, ngbingo yi nino ninda ndi mino ku kunu kamubikyaga Mongoni kugu wa bodikidi ko Kunzi, imi, nakiwonisilagu ndi abe matu wa kiba munzina ikani abe matu wa yimibo yidingi.

² A beyo, wa na ndi mino luga kunu, nakapagu ndi kobiso limbengi ka makpamuka magogo, kiki

asi kamibo Yeso-Kilisito aka nino babangilaga ndi ka musalaba.

³ Kinili, ninda ndi ku kunu ka bupo, nzuyi anetwa bikyakyakya na kubangaku.

⁴ Munzina na mutuu kami kegu ndi nimo makubulisya bambanzu ikani nimo ma yimibo ya obili. Luki limoti, Limbengi ko Kunzi a ndi kowonisila ngu kaki,

⁵ kye baya kunu kigumyonitogu ka yimibo ka bambanzu, luki limoti ko ngu ko Kunzi.

Bugegele ko Kunzi

⁶ Ngingo yi nino tatiwago mino batu nibo bungata ka baya, tatiwaga na yimibo ya lingunu ni kegu niyo ya obili yi nimu, ikani niyo ka bangama, kye ba batu bulumwogo.

⁷ Yimibo niyo tanzinaga na iyu, a niyo otukyogoku ko Kunzi. A likpumuka nilo mumbanzu kakwananigu kotombisyo na yimibo kaki bikpe na a lakisuma ka batu ba obili. Likpumuka li nilo Kunzi obungusyaga ndi kambwa kagya obili kye tikito goni ka ibiba kaki.

⁸ Luga ka bangama ba obili, kegu na bemoti nino iba ndi yimibo yi niyo. Bakiba ndi, iba bakabangilagagu ndi Mombukwana ibiba ka musalaba.

⁹ Luki limoti, a mudongoni beyo ikpikogo mino ka Mobiso Motu be:

«Nilo mumbanzu gutugu bemoti aka kinagu ikani kaukana,

nilo mumbanzu gutugu bemoti aka katamangagu,

imu mo Kunzi obungusyaga ndi ko bulya ka batu nibo bapaga.»

¹⁰ A beyo, Kunzi atihukulya ndi ibusu bingbanganya dikidi kaki pisi ka Limbengi-Lotu. Limbengi-Lotu ibaga masi, gutugu tamanaga niyo ayakisuma kuso ko Kunzi.

¹¹ Kegu na mumbanzu gutugu bemoti aka nino akwanana kaiba tamanaga ka mutu wagogo, kiki ni limbengi nilo aka lo a kuso ka mutu yi nino. A begeyo, kegu na nino akwanana kaiba tamanaga ko Kunzi, kiki asi Limbengi ko Kunzi aka.

¹² Takinisanaga ndi ibusu na limbengi la obili yi nimu. Luki limoti, na Limbengi nilo otukyoku ko Kunzi, kye tibi makpumuka manzanza nimo Kunzi atipá ndi ka iziyo.

¹³ Ngbingo yi nino tanzinaga mino, takanzinagigu na yimibo ka bambanzu, luki limoti, tabikyaga nilo Limbengi ko Kunzi atiwonisilogo, tanozukogo makpumuka ma Limbengi ka batu nibo ba na Limbengi li nilo kuso kabu.

¹⁴ Mutu yi nino ikaga iyi na tamanaga ka bambanzu aka, kabailyagigu likpumuka nilo otukyogoku ka Limbengi ko Kunzi. Likpumuka li nilo a bungingi ku kaki, kakwananigu kotombisyo, kye Limbengi-Lotu aka lo awonisilo bi.

¹⁵ Mutu nino a na Limbengi ko Kunzi akwanana kotombisyo makpumuka masi. Luki limoti, nimo Limbengi ko Kunzi agyaga iyi, kegu na mutu gutugu bemoti aka nino akwanana kotombisyo.

16 A mūdōngoni b̄eyo ikpikogo mino ka Mōbiso Motu b̄e:

«Wani nō ibaga tamanaga ka Mombukwono-dosu?

Wani nō akwanana kat̄iwa?»

Luki limoti, ifusu, ta na tamanaga ka Kilisito!

3

Bat̄u ka Kilisito ni b̄a wani?

1 Bomika-mama, wa ta ndi mino na ifunu, nakamūnzinilyagiḡu ndi imi abe bat̄u niḅo bikaga na Limbengi ko Kunzi. Luki limoti, akūngaga ndi b̄e namūnzinilyi abe bat̄u b̄a ḅibili yi nim̄u, abe b̄omiki b̄akekeke ka baya.

2 Namup̄aga ndi molungo aka ni keḡu malili mousu-usu kye makakwananiḡu ndi kotokwo. Gutuḡu mbiya wan̄u, makakwananiḡu b̄eḡeyo,

3 kye ma mb̄eyi b̄ata abe bat̄u b̄a ḅibili yi nim̄ana aka m̄u. A b̄eyo, ngbingo yi nin̄o mo mino no miso mopi na mosooni luga kunu, niȳo keḡu kowonisilo b̄e ma mb̄eyi b̄ata abe bat̄u b̄a ḅibili aka? Yigya kunu keḡu kab̄yenene na niȳo ya ḅibili aka?

4 Ngbingo yi nin̄o b̄emoti luga kunu o mino kab̄ikya b̄e: «Na imi m̄ut̄u ka P̄olo», na wago b̄e «Na imi m̄ut̄u ka Ap̄olo», yigya yi niȳo keḡu mb̄eyi ya ḅibili?

5 Ap̄olo mb̄eyi ni wani? Na P̄olo ni wani? Ifusu, ta b̄agya-ligubo ko Kunzi, niḅo tam̄wanyaga ndi pisi ya baya. Tagya ndi b̄eyo kab̄yenene na aḅep̄e nin̄o Mombukwono-dosu ap̄a ndi m̄umbanz̄u yikaka-yikaka.

⁶ Imi nakuna ndi masolo, Apolo odukaga iyi no libo, luki limoti, Kunzi obokiso.

⁷ Yeki a beyo, mutu yi nino akunaga na nino odukaga libo, basi ba payaya. Kunzi yikaka aka no a na izangiya kye iyi no obokisaga masolo.

⁸ Nino akunaga na nino odukaga libo, basi ba madongoni. Kunzi akalya ndeke mutu yikaka-yikaka kabyenene na ligubo nilo agya ndi.

⁹ A beyo, tagyaga ligubo pa imoti no Kunzi. Ibunu, ma tiko kaki.

Ma goni ndabu niyo akopiko.

¹⁰ Kabyenene na apee nino Kunzi epa, nakpo ndi mubumbe madongoni abe mupipiko wa kimibo. Mbiya wanu, mutu wagogo no akopika kugu yi. Luki limoti, mutu yikaka-yikaka iminyito beyo o mino kopika kugu yi.

¹¹ A beyo, mutu wagogo kakwananigu bata kobiso mubumbe magogo kiki nimo aka mo. Mubumbe mi ni Yeso-Kilisito.

¹² Batu bagogo bakwanana kopika kugu wa mubumbe mi nimo na olo, fiza ikani na matamu ma ligabu lapu, bagogo na maku, nyasi ikani na kasa.

¹³ Ligubo ka mutu yikaka-yikaka inisona ndeke bingbanganya ka Lisyε liko mangimbo. Ka lisyε li nilo, buku akingila ndeke na owonisilo izangiya ya ligubo ka mutu yikaka-yikaka.

¹⁴ Mumbanzu kopika ndi ka mubumbe mi nimo ni ligubo kaki kopyigu, inisanatu ndeke na makalya.

¹⁵ Luki limoti, ligubo li nilo kapyε, mutu yi nino agya ndi, kinisonigu ndeke no luki. Gutugu beyo, mutu yi nino ahakatū ndeke, luki limoti, ahaka

ndeke abe kakitanaga luga wa lidadfa lo buku.

¹⁶ Makibogigu mbeyi ambe ma Ndaḅu ko Kunzi na Limbengi kaki ikaga kuso kunu?

¹⁷ Mumbanzu kapanza Ndaḅu ko Kunzi, Kunzi apanza ndeke iyi begeyo. A beyo, Ndaḅu ko Kunzi a bitu, ibunu bo ma ndaḅu yi niyo.

¹⁸ Mumbanzu kibonitogu mombukwana-daki yi. Mumbanzu bemoti luga kunu kimina abe matu yi ninu a na yimibo ya obili yi nima, okwononi igyi abe ngingi, kye inisoni kawa na yimibo ya lingana.

¹⁹ A beyo, yimibo ya obili yi nima a bungingi ko misa ko Kunzi. Kinili, Mobiso Motu abikya be: «Kunzi ungyosaga batu ba yimibo yi niyo ka bokoli kabu bikre.»

²⁰ Abikyagatu goni be: «Mombukwono-dosu ibagatu tamanaga ka batu ba yimibo, iba be a ya payaya.»

²¹ Mumbanzu kibibogonitogu neki ko bulya ka matu wa litombu, kye makrumuka masi a mo kunu,

²² iki Polo, Apolo ikani Petele, litombu, obili, kukwaku, makrumuka mambiya ikani nimo akodoku. Masi a mo kunu,

²³ luki limoti, ibunu ma batu ka Kilisito, na iyi Kilisito a wa ko Kunzi.

4

Batutumbwa ka Kilisito

3:19 3:19 Wanda ka Yobu 5:13.   **3:20** 3:20 Wanda ka Mambu 94:11.

1 Mokwononi neki kativa abe bagya-ligubo ka Kilisito nibo Kunzi ubisa kabikyaga bodikidi kaki.

2 Mutu nino ikaga na ligubo beyo ka nilo, okwononi kaika mutu wongbingbili.

3 Ku kami, kagyigu luki kika ni ibunu ikani bazozu ba obili makesombiso yi. Gutugu imi aka, nakisombisigu ni imi mombukwana-daki yi.

4 Limbengi a na imi bidere, luki limoti, kegu bekye na mutu wongbingbili. Zozi kami ni Mombukwono-dosu.

5 Kinili, makasombisonitogu mumbanzu kambwa wo ngbingo nino ibisa ndi. Bundogoni yigoku ka Mombukwono-dosu. Opupisa ndeke ka bungbanganya nilo a lakisuma ko biti, owonisila tamanaga ya bodikidi niyo ka mambengi ka bambanzu. Kuwa wa, mumbanzu yikaka-yikaka inisona ndeke na ibiba niyo okwononi na iyi kotukyoku ko Kunzi.

6 Bamamaki, novi likingyosi ka Apolo na nilo kami ka mombukwana-daki yi kye amutiwi. Takapa ambe byeni likingyosi kusu, mibo isi ya m unzina mi nima: «Makokpkyononitogu kunzi wa Mobiso.» Mutu gutugu bemoti aka luga kunu kabibisonitogu mumbanzu sipakala, amina wagogo payaya.

7 Wani no ubiso kugu ka batu bagogo? Kegu mbeyi Kunzi no upa ndi masi nimo wa na imu? Kika ni a beyo, ko bulya iki se kuwa yo wo mino kaibiba abe bakupagu ndi mupa?

8 Mbiya wanu, ma kuwa na masi nimo ma na nzoyi yi! Ma kuwa na lingama! Miitoni bangama, luki limoti, takegu ibusu bangama!

Makiko bi bangama ka lingunɔ, iba talya bungama bi niɔ pa imoti na ibunu.

⁹ Luki limoti, eɣyilya abe ibusu batatumbwa, Kunzi atiitisoni batɔ ba muliɔ. Ko misa ka bambanzɔ, ta abe batɔ bi niɔ bakwanana kaulumwisogo ka pa yangba. ɔbili wasi, katukya ka bamalaika adwe ka bambanzɔ bakatimina abe batɔ ba payaya.

¹⁰ Ibusu, ta batɔ bo bikyatɔ ko bulya ka Kilisito, luki limoti, ma ibunu batɔ ba bugegele ka ɔbili kunu kusɔ ka Kilisito. Ta na bɔpɔ, luki limoti, ma ibunu no ngu. Bamubibisaga ibunu kugbe, luki limoti, batiminaga ibusu payaya!

¹¹ Kadwe ko ngbingo yi nimɔ, takaigyogyiso na nza na musasa, takeɣɔ na botu, bakatibuma, tanamama bigbagbagba.

¹² Takaiko bungu bikya kagya mogubo ibusu bamombukwono-dosu bi. Niɔ batitumbwaga, tudukulyaga batɔ bi buɔnunga. Niɔ batigyogyisogo, tikakaga asi manzɔ aka.

¹³ Bakatinzinzinya yanyenyɛ, tosikisya biwesese. Kadwe ko ngbingo yi nimɔ, batiminaga abe makpɔmɔka mɔpɔ ma ɔbili, batɔ basi banatinda asi na inyukɔ aka.

¹⁴ Nakeɣɔ kamukpikilyo beyɔ kamupisa suni, luki limoti, a ko bulya kamutiwa ibunu abe bomikami bɔpaka kugbe.

¹⁵ A beyɔ, gɔtugɔ bambanzɔ belɔfa tekebe bakamuwonisilo kaiko kusɔ ka Kilisito, wiboni ambe obonu a bemoti aka. Imi ni obonu pisi ka Yeso-Kilisito, kye imi no namubikyaga ndi Mongoni Manza.

¹⁶ Yeki a beyɔ, kikiliki, byeni yigya kami.

17 Kinili, namutikilyi bi Timotio, mikami mupaka, nino wongbingbili kambwa ka Mombukwono-dosu. Iyi no amutomosyaga banu bopisi ka Yeso-Kilisito nibayo nabyege ka obili kami, mudongoni beyo nowonisilaga mino pa yasi ka makanisa masi.

18 Batu bagogo luga kunu bakaibiba, banasima be nakodukugu banu bata kamunda.

19 Luki limoti, Mombukwono-dosu kapa, nodokuto banu bikwa kamunda. Nakobisigu banu limbengi ka manzina ka batu bi nibo bibibaga bo, luki limoti, ka nilo bagyaga.

20 Kye Bungama ko Kunzi kegga ko bulya manzina, luki limoti, a ko bulya ngu ya yigya.

21 Makapa iki? Makapa be namudulyiku na mufimbo, ikani na sipananiso na limbengi la maziyo?

5

Bilya ka kanisa ya Kolito

1 Mongoni akada pa yasi be makagya likpumaka la budanda luga kunu. Bakabikya be bunye bi nibo ogikosini, kakitaga gutugu nibo ka batu nibo bakamibigu Kunzi. A beyo, bakabikya be atu na muta bemoti luga kunu nino avi bi muko abaki!

2 Na ibunu makaibiba kugbe! Makwanano bi kalya kumbu, makpumya muta yi nino ogyi inguo ya likpumaka li nilo luga kunu.

3-4 Gutugu beyo no mino imi byi na ibunu ka nzuyi, na pa imoti na ibunu ka limbengi. Ko lino ka Mombukwono-dosu Yeso, nokuni bi mangimbo ka muta yi nino ogyi bi bunye bi

nibo abe nakiko bi luga kunu. Ngbingo yi nino mamumakanaga ndeke mino, nikaga ndeke pa imoti na ifunu ka limbengi, na ngu ka Mombukwono-dosu Yeso ikaga ndeke luga kunu.

⁵ Makwanana neki kasuta mutu yi nino ka Abili, iba nzuyi kaki ya bunye apatikani,* luki limoti, limbengi inisono na muhukuso ka lisyenilo Mombukwono-dosu igoku ndeke mino.

⁶ Makegu na nilo mibiba mino! Makibogigu mbeyi ambe sibukuso sikede niso ofulisaga mukati, ofulisaga mubungu masi?

⁷ Wingumosoni neki! Tumboni sibukuso si niso sandeli so. Na beyo, miita mubungu mambiya nimo kegu na sibukuso si niso. Ma kawa beyo, kye Kilisito okwoni ndi ko bulya kusu abe mikya kondolo nino bapaga ka aperse ka Pasika.

⁸ Talyini neki Pasika, kikonitogu na mukati nimo bobisi na sibukuso sandeli niso ofulisogo ikani yigya ya bilya. Luki limoti, tolyini nimo mokofulu, mambengi bingona ka lingana.

⁹ Kuso wa balawa nino namukpikilyi bi, namubikyi bi ambe makokogonitogu limbida na badanda.

¹⁰ Nakobikyigu bi ambe makukonononitogu na badanda basi ba obili, gutugu batu basi ba musasa, gutugu bonzikabu, gutugu batu nibo

---

* **5:5** 5:5 Wanda gonika 1 Timotio 1:20. Kasuta mumbanzu ka mumuyoniso kye nzuyi kaki ya bunye apatikani, isi yi be kalikisa mumbanzu ko ngbinga bemoti bene kani ogyini bunye ka Kanisa bekye ifimi, otubo, kumbuso yi, akwanana bata kaiga ka Kanisa.

bobibisaga gbilito. Kiko bi beyo, iba mopupatu bi ka obili!

¹¹ Luki limoti, namukpikilyi bi ambe makikonitogu kaukanana na mutu yi nino akaimaka be mukilisito, ni a se adanda, mutu wa masasa, mutu nino obibisaga gbilito, mutu nino abukulyaga bengen makpamuka, adangbala wa makana ikani munzikabu. Makokwononigu gutugu kalyalya na inguo ya mutu yi nino.

¹²⁻¹³ Kegu liguba kami kako mungimbo ka batu ba kunzi, Kunzi no ukulya ndeke. Luki limoti, ibunu, makakwananigu kaukulya batu ba kanisa kunu mungimbo? Ikpikaga ka Mobiso Motu be: «Mukpumyoni mutu wanye luga kunu.»

6

Ngbanga luga ka bakilisito

¹ Kika kani mutu bemoti luga kunu bodwononini na mukilisito daki, ikpunda liki kasungulyoku ka bazozu ba kunzi ni kindigu ka batu ko Kunzi?

² Makibigu mbeyi ambe batu ko Kunzi bo bako ndeke mungimbo ma obili? Kika ni a beyo, makakwananigu goni kako ngbanga wa makpamuka makekake?

³ Makibigu mbeyi ambe ibusu bo tako ndeke ngbanga ka bamalaika? Angenengene se kuwa asi makpamuka ma obili yi nimuna aka mu?

⁴ Kika kani makolutono ko bulya makpamuka beyo ka nima, ko bulya iki yo mo mino kainda na imu ko misa ka batu nibo kanisa kumibigu?

5 Nakamubikya ambe a suni. Kegu gutugu na mutu bemoti wa yimibo luga kunu, nino akwanana kako ngbanga ka bakilisito badaki?

6 Atu se kuwa binza Bakilisito kaisasambya kambwa ka batu ba kunzi?

7 A beyo, kaiko na bangbanga luga kunu akowonisila be ma kuwa bugwa aka. Ko bulya iki yo makokibyogigu mino likpumuka lanye? Ko bulya iki yo mamuyaga be bamukuyi makpumuka kunu?

8 Luki limoti, ibunu bo mugyagyaga bengeni, manukuyi makpumuka. Batu bi nibo mugyogyisaga bo, ba bomomonu bakilisito aka.

9 Makibogigu ambe batu nibo bagyaga banye bakinisonigu ndeke na pa ka Bungama ko Kunzi? Mambanzu kamubonitogu: batu ba yigya yanye, batu nibo bobibisaga gbilito, batu busye na boko ikani bambunya bengeni, balaku nibo basyenenege luga kabu na boko luga kabu,

10 batu bo kubaku, ba musasa, badangbala ba makana, batu nibo bubukulyaga bengeni makpumuka, bonzikabu, batu bi nibo basi bakinisonigu ndeke na pa ka Bungama ko Kunzi.

11 Batu bagogo luga kunu ba ndi mudongoni abe ibu. Luki limoti, Kunzi amusukusogoni ndi, itilya yo kunu di, amuitiso bongbingbili ko lino ka Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito pisi ka Limbengi ko Kunzi nino kusu.

Nzuyi ni ndabu ka Limbengi-Lotu

12 Batu bago luga kunu babikyaga be: «Nakwanana kagya makpumuka masi beyo nopo mino.» Iyo, luki limoti, masi kegu na

izangiya ku kunu. Nakwanana kabikya be: «Nakwanana kagya masi beyo nopo mino», luki limoti, nakabailyigu ambe imi niki musunzu wo luki gutugu limoti aka.

¹³ Mabikyagatu goni be: «Bagya ndi malili ko bulya muma na muma ko bulya malili.» Luki limoti, Kunzi aputa ndeke makrumaka mi nimo masi maba. A beyo, Kunzi kagyagu ndi nzuyi ko bulya yigya bilya, agya ndi ko bulya ka Mombukwono-dosu na nzuyi a ya ka Mombukwono-dosu.

¹⁴ Kunzi nino apupisa ndi Mombukwono-dosu Yeso ka mbuku, atipupisa ndeke ibusu begoyo pisi ko ngu kaki.

¹⁵ Makibogigu be nzuyi kunu a mababa ma nzuyi ka Kilisito? Nakwanana se kuwa kava pa ya nzuyi ka Kilisito namatana na pa ya nzuyi ka adanda? Kigyonosigu!

¹⁶ Makibogigu ambe mutu yi nino amatikanaga na adanda, bikaga kuwa na iyi nzuyi imoti? A beyo, Mosiso Motu abikyaga be: «Ibu baba bika kuwa nzuyi imoti.»

¹⁷ Luki limoti, nino imatikanaga na Mombukwono-dosu biitaga kuwa ibu na iyi luki limoti ka limbengi.

¹⁸ Makogyonito bilya! Bunye bagogo basi nibo mambanzu agyaga ikaga kunzi wa nzuyi kaki. Luki limoti, nino agyaga bilya, agyaga bunye ka nzuyi kaki ka mombukwana-daki.

¹⁹ Makibigu mbeyi ambe nzuyi kunu ni Ndabu ko Kunzi niyo a na Limbengi-Lotu? Limbengi-

Lotu li nilo Kunzi amupá ndi, ikaga kusó kunu. Nzuyi kunu kegú yo kunu ka bamombukwonodonu,

²⁰ kye Kunzi amuluwa ndi na ligabu larú. Mubibisogoni neki Kunzi na nzuyi kunu.

7

Polo akanzina ko bulya vanana

¹ Na kúwa kamusikisya mbiya wanú likramúka nilo mekpikilyi bi be: «A binza máluku kaika makóndi.»

² Iyo, luki limoti, ko bulya yikya bilya luga kunu, okwononi máluku yikaka-yikaka iki na mukaki bikpe, muko ika góni na mbúnyaki.

³ Máluku okwononi kagyilya mukaki masi nimo máluku agyilyaga muko, muko agyilya mbúnyaki beyo.

⁴ Nzuyi ka muko kegú bata ya kaki, a kúwa niyo ka mbúnyaki. Niyo ka máluku a kúwa niyo ka mukaki.

⁵ Makokyonononitogu ka busisini, kiki be mukononi ko ngbinga mukede aka ko bulya malumba. Makagya beyo, kumbuso yi migilya bata obili kunu wa ndabu. Kiki beyo, makakwananigu kaigwi mambengi, Abili arunga kamukingilaga.

⁶ Nilo nobikiyi kegú mutuu, luki limoti, a kúwa bulyo kunu aka.

⁷ Nakapa ambe batú basi bikino gutugu bi bakóndi abe imi. Luki limoti, Kunzi upá ndi batú basi yikaka-yikaka bapepe dididi.

8 Nakaɓɓikya niɓo ɓakanovononigu ikani ɓowoko amɓe a ɓinza kaiko ɓeyo aka yo, aɓe imi ni ɓakovononigu.

9 Luki limoti, ɓakokwononi kaigwi mambengi, ɓavanani, kye a ɓinza kavanana ni makokwigu musasa.

10 Nakarɓa mutuu mi nima ka ɓatu bi niɓo ɓovonononi. Mutuu mi kopupokugu na imi luki limoti, opupoku ka Mombukwono-dosu ɓe: muko katukyonito mbunyaki.

11 Luki limoti, katukya, kovyenitogu ɓata. Kiki ɓeyo, amigilyi mbunyaki. Na gonɓi, muluku kasikisonitogu mukaki ɓegeyo.

12 Ka ɓatu ɓagogo*, kika ni muluku mukilisito a na muko ninɔ kegu iyi mukilisito, na muko yi ninɔ kabailya vononi, muluku kasikisonitogu. Imi ɓikpe no nakamɓikya, kegu Mombukwono-dosu.

13 Na gonɓi, kika kani muko ninɔ a mukilisito a ka muluku ninɔ kegu iyi mukilisito, muluku yi ninɔ kabailya kaika ibu na iyi, muko yi ninɔ katukyonitogu.

14 A ɓeyo, muluku ninɔ kegu mukilisito a ɓuwobi no Kunzi pisi ka matikana na mukaki. Na gonɓi muko ninɔ kegu mukilisito a ɓuwobi no Kunzi pisi ka matikana na mbunyaki. Kiki bi ɓeyo, ɓomikaɓu ɓiko bi aɓe ɓomika ɓapaganu, luki limoti, ka linguɓu ɓa ɓuwobi no Kunzi.

15 Muluku ikani muko ninɔ konoboilyigu kapa kaasanana na mukilisito ninɔ ɓavanana ndi na

---

* 7:12 7:12 ɓatu ɓagogo: A ɓaluku ikani ɓoko niɓo ɓavanana kani ɓakanamibigu Kilisito, ɓemoti kaɓu kabailya Yeso ni kosononigu na ɓengeni.

iyi, asa. Ka nilo, muluku ikani muko mukilisito kegu musunzu, Kunzi amamakaga ndi be wikoni ka maziyo.

¹⁶ Iwe muko yi nino wa mukilisito, wakegu kaiba be mbunyakw akwanana kainisono na muhukuso pisi ku kaku? Na iwe muluku yi nino wa mukilisito, wakegu kaiba be mukaku akwanana kainisono na muhukuso pisi ku kaku?

Kaiko beyo aka yo Kunzi amakaga ndi mino

¹⁷ Mumbanzu yikaka-yikaka isisilogi kaiko na obili mufongoni beyo aka yo Mombukwono-dosu abisa ndi mino, na kaiko beyo aka yo a ndi mino kambwa Kunzi kamakaga. Mutuu mi nimo nakapaga ka makanisa masi imu nimo.

¹⁸ Kika ni Kunzi amakaga ndi mumbanzu ni bakuni, kokisonitogu kasuma ipukulu ya imuiso kaki. Kika ni amakaga ndi ni bakanakugu, kikusionitogu bata.

¹⁹ Bakuko abe bakukugu, kagyigu luki. Luki limoti, izangiya ni kagya mutuu ko Kunzi.

²⁰ Mutu wasi yikaka-yikaka iki beyo aka yo a ndi mino ngbingo yi nino Kunzi amakaga ndi mino.

²¹ Kika ni wa ndi musunzu ngbingo yi nino Kunzi amakaga ndi mino, wakigbomisonitogu ma. Luki limoti, wakinisono na ngasa yikulikanaga, wakokitisogonitogu ngasa yi niyo payaya.

²² A beyo, nino a ndi musunzu wa Mombukwono-dosu amakaga ndi mino, Mombukwono-dosu akulogoni ndi. A begeyo,

ninɔ keɣu ndi musunzu wa Mombukwono-dosu amakaga ndi mino, a kɔwa musunzu ka Kilisito.

²³ Kunzi amuluwoni ndi na ligabu lapu. Bambanzu bakamuitisonitɔgu bata bosunzu.

²⁴ Bamamaki, okwononi be mutɔ yikaka-yikaka iki beyɔ aka yɔ a ndi mino wa Kunzi amakaga ndi mino.

Mutɔ ko bulya ka batɔ niɔɔ bakeɣu ka bovononi

²⁵ Ko bulyo ka batɔ niɔɔ bakeɣu ka bovononi, nakeɣu na mutɔ kapunya ka Mombukwono-dosu ninɔ nakwanana kamɔpa. Luki limoti, nakamɔpa tamanaga kami abe mutɔ yi ninɔ mokwononi kabinikyana likpɔmuka kaki, kabyenene na iziyɔ niyɔ ninisana na iyu ka Mombukwono-dosu.

²⁶ Ko bulya ya bukpeki-kpeki ba masye mi nima, nakaina binza ambe mutɔ yikaka-yikaka iki beyɔ aka yɔ o mino.

²⁷ Wakapa kavanana, wavanana. Kika kani wa makɔndi, wakokisonitɔgu kavanana.

²⁸ Luki limoti, wakava muko, wakogyigu bunye. Musika kavanana, kogyigu bunye beɣeyɔ. Luki limoti, batɔ niɔɔ bakavanana bikatɔ ndeke na bukpeki-kpeki ka ɔbili kabu wa masye masi, kinili nakapa kamutiwa kye makingyonitɔgu ka bukpeki-kpeki bi niɔɔ.

²⁹ Bamamaki, nakapa kabikya be masye osikoni makede. Katukya mbiya wanu, batɔ niɔɔ ba na boko biki abe bakɔndi,

³⁰ niḅo ḅakagama, ḅiki abe ḅakeḡu kagama. Batu niḅo ḅakatiba, ḅiki abe ḅakeḡu katiba, niḅo ḅakoluwo makp̄m̄ka, ḅiki abe ḅakeḡu no luki.

³¹ Batu niḅo ḅakalya lingama la ḅḅili yi nim̄, ḅiki abe ḅakeḡu kalya. A ḅeyo, ḅḅili yi nim̄na a k̄wa ḅuwobi kakitaga.

³² No ḅi kapa ambe makikonit̄ḡu kaigbomiso ḅam̄. M̄k̄ndi ikaga wakiḡmya ka mogubo ka Mombukwono-dosu, anakisa ḅopisi tino ḅayo Mombukwono-dosu ogwo mino magyagya.

³³ Mutu yi nin̄ a na muko asyeḡe limbengi ka makp̄m̄ka ma ḅḅili, anakisa ḅopisi tino ḅayo mukaki ogwo mino magyagya,

³⁴ ika k̄wa wakigbananaga. A ḅeḡeyo, iki muko nin̄ keḡu ko vononi ikani m̄sika nin̄ konovyiḡu ḅasyeḡe mambengi ka likp̄m̄ka ka Mombukwono-dosu kye ḅiki bitu ka nz̄yi na ka limbengi. Muko wo vononi asyeḡe iȳi limbengi ka makp̄m̄ka ma ḅḅili, anakisa ḅopisi tino ḅayo mb̄nyaki ogwo mino magyagya.

³⁵ Nakabikya ḅeyo ko bulya izangiya kunu, keḡu ḅe nakam̄likilyaga ḅakpaka. Nakapa kamuwonisilo ḅeyo okwononi mina kaiko, kye mugugubyoni Mombukwono-dosu ni makeḡu na ḅunzenḡe-nzenḡe.

³⁶ M̄mbanzu kina ḅe keḡu kagya muko nin̄ akas̄nga ḅinza, m̄sasa kabed̄uwo al̄ku yi nin̄, agyino ḅeyo oboilyi mino, ḅavanana. Kogyiḡu ḅunye.

³⁷ Luki limoti, al̄ku yi nin̄ kiki na m̄tamanagi m̄vanana kani ḅakakpomyiḡu ka map̄p̄, kabikya ḅingbanganya ḅe kavananiḡu, ogyi ḅinza.

³⁸ Kinili, alukũ yi ninɔ kava muko bĩmbu ninɔ o bi kasunga, ogyi binza. Luki limoti, kakya kava beyɔ iba ogyi kũwa bata binza kũgbe.

³⁹ Muko ikaga ka mafokũ ka mbũnyaki ngbingo yi ninɔ mulukũ a mbeyi mino ka mũ. Mulukũ kokwo, iba vononi osyini, akwanana kũwa kava mũtũ yi ninɔ apo. Luki limoti, vanana yi iki luga ka bakilisito aka.

⁴⁰ Kiko bi imi, muko iko bi na magyagya kũgbe kaiko woko aka. Niyo a mũtamanagi kami, nakaina abe natũ goni imi na Limbengi ko Kunzi.

8

Apepe wa makɔlo ninɔ bupága bokunzi

¹ Ka nilɔ ondi apepe wa makɔlo ninɔ bupága bokunzi, takaiba ambe «ibusu basi ta na yimibo» ka likpũmũka li nilɔ beyɔ mo mino kabikya. Yimibo apága yibinika, luki limoti, sipananiso opikaga ka baya.

² Mũmbanzũ kiko kasima be a na yimibo, kanibigu beyɔ okwononi mino be ibi.

³ Luki limoti, mũtũ yi ninɔ apaga Kunzi, Kunzi amibagatũ.

⁴ Ka nilɔ ondi apepe wa makɔlo ninɔ bupága bokunzi, takwananatũ kalya makɔlo mi ninɔ? Takaiba binza ambe gbilito kegũ luki la bangbɔlo kũnũ ka ɔbili, Kunzi a bemoti aka.

⁵ Atũ na makpũmũka kũgũ wa lisyɛ na kũnũ ka litombũ ninɔ batũ bagogo balikyaga be bokunzi. Yeki a beyɔ, atũ neki na «bokunzi» bakpũ na «bangama» bakpũ.

6 Luki limoti, ka nakpangbala kusu yipere, Kunzi a bemoti aka, Obosu nino agya ndi makpamuka masi, ta na obili ko ngu kaki. Na goni, Mombukwono-dosu a bemoti aka, ni Yeso-Kilisito. Kunzi agya ndi makpamuka masi pisi ku kaki, iyi no atipaga obili.

7 Luki limoti, batu basi bakibigu linguu la likpamuka li nilo. A beyo, batu bagogo bibanana ndi kaubibiso bokunzi aka. Kadwe na lisyε li nili, balyaga makolo nimo binaga abε bupa bokunzi ka bapere, tamanaga kabu a ya buro, biminaga kuwa abε boputikonini pisi ka makolo mi nimo.

8 Wina se, kegu malili mo atikpudisa banu buwobi no Kunzi. Takalya abε tokolyigu, a mudongoni aka.

9 Wiminyonito, yeki makegu bata bosunzu, yigya kunu kubumyonitogu batu nibo bakegu bungata ka baya.

10 A beyo, kika kani mutu yi nino baya kaki kanongotigu uminini, iwe nino wa na yimibo, kalyalya ka ndabu niyo bubibisaga mino bokunzi, kinigu abε kika binza kalya makolo nimo bupaga bokunzi?

11 Kika beyo, mutu yi nino obungagatu ko bulya yimibo kaku. Wina se, Kilisito okwa ndi ko bulya kaki goni.

12 Makugyilya bomomonu nibo bakanongotigu ka baya bunye, mutulisa mambengi, a mudongoni abε makugyilya Kilisito mombukwana-daki yi bunye.

13 Kinili, mika-mama kogwa ka bunye ko bulya malili, nakalyigu ndeke bata makolo kye

nakagwisisoni.

9

Mukalya ka atutumbwa

¹ Nakegu mbeyi goni mukalikanaga kagya beyo nopo mino? Nakegu mbeyi atutumbwa? Nakaminagu mbeyi ndi goni Yeso Mombukwono-dosu? Makegu mbeyi masolo ma ligubo nilo nagyilyaga Mombukwono-dosu?

² Gutugu batu bagogo bakabikya be nakegu atutumbwa, ibunu yipepe matu kaiba be na atutumbwa. A beyo, yeke ma kuwa luki limoti na Bamombukwono-dosu, ibunu bo makowonisila be na atutumbwa.

³ Nusikisyaga batu bi nibo besungulyaga be:

⁴ tokokwononigu kainisono na luki lilya ikani nilo limwo ka ligubo nilo tagyaga?

⁵ Tokokwononigu goni ibusu kauva boko nibo tiko kakpakyana pa imoti na ibu ka ligubo madongoni abe batutumbwa bagogo, bamamaki Mombukwono-dosu na gutugu Petele aka?

⁶ Ikani ibusu na Balanaba aka bo tokwononi kaigugubyo ibusu bamombukwono-dosu bi kainisono no luki ka obili kusu?

⁷ Suda tina no ikisilyaga ni iyi mombukwanadaki yi makpumuka ma busuda? Ikani muti tina no kakwananigu kalya bumo ya muzabibu nino akuna ndi? Ikani, mububulya wa bamanya tina no kakwananigu komwo maziba ka banyama nibo ubuulyogo?

⁸ Makasima be nakabikya beyo kye nawakigumya ka tamanaga ka bambanzu? Gutugu Mutu ka Musa aka abikyaga begayo.

9 A beyo, ikpikaga ka Mutuu ka Musa be: «Wakakondilonitogu ngombe munoku kani akadita nganu.» Kunzi asyegeta goni limbengi ka bangombe? 10 Kegu mbeyi kanzina beyo ko bulya kusu? A beyo, bokpika ndi munzina mi nimo ko bulya kusu. Okwononi be mutu nino akadima tiko na nino akobuulyo, bagyi ligubo na matamanagi be ka mulibo, binisanatu goni ibu na masolo mi ma kabu.

11 Takuna ndi masolo ma limbengi kaso kunu. Ika kawa likpamuka limbanga tino kika kani ta na musasa kalya luki ka maboku kunu?

12 Kika ni batu bagogo bakalyalya ka maboku kunu, kegu ibusu bo talyalyo bi kaukitaga ibu?

Takagyagu ndi ibusu beyo, luki limoti, takok-ibya masi mi nimo kye takokpingbonitogu Mongoni Manza ka Kilisito.

13 Makibigu ambe batu nibo bagyaga ligubo ka Ndabu ko Kunzi, balyalyaga ka ligubo li nilo? Na nibo bupaga bapepe ka gbogbo, balyayaga ka bapepe bi nibo goni bo.

14 Na goni, Mombukwono-dosu obikyoni ndi bingbanganya be batu nibo babikyaga Mongoni Manza, balyalyagi ka Mongoni Manza.

15 Luki limoti, nakagyagu imi beyo, na nakokpikigu bekye na mino kakunga luki. Okwononi gutugu nokwi kani mumbanzu kokpingbigu yibiba kami ko bulya likpamuka li nilo.

16 Nakakwananigu kaibiba ko bulya yibikyaga Mongoni Manza, kye a ligubo nilo nokwononi kagya. Nokogyi beyo, iko kumbu yidingi na imi.

17 Nakitwa ndi ni imi ka ligubo li nili, nakwananatu bi kaiko na mukalya. Luki limoti, yeke a likumbogi nilo bebinikisa ndi, nakwanana kagya aka.

18 Mukalya kami se kuwa ni iki? Imu ni kabikyaga Mongoni Manza payaya kani nakigumyigu kakanga nilo Mongoni Manza akwanano bi kera.

19 A beyo, nakegu musunzu ka mumbanzu gutugu bemoti aka. Luki limoti, nita musunzu ka bambanzu basi kye babinikyani bakpa.

20 Luga ka Bayuda, nigyaga abe Muyuda kye babinikyani. Nakegu imi kusili wa Mutuu ka Musa, luki limoti, ngbingo yi nino nikaga mino luga kabu, nigyaga abe nakika goni imi kusili wa Mutuu mi nimo kye babinikyani.

21 Nyo nikaga goni luga ka batu nibo bakibogigu Mutuu mi nimo, nigyaga abe ibu, ni nakegu kanda mutuu, kye babinikyani. Kegu bekye na di na mutuu ko Kunzi, kye na kusili wa mutuu ka Kilisito.

22 Ka nibo ba na bupo ka baya, nigyaga abe mupo kye binisoni na muhukuso. Ka batu basi, navaga yigya kabu aka, kye nagyaga yasi ambe bemoti-bemoti luga kabu binisoni na muhukuso.

23 Nagyaga nimo masi ko bulyo Mongoni Manza, kye ninisonito goni imi na bubungo bi.

24 Mibaga binza be batu nibo bagyaga masindani ma mbangu, bapikitaga basi. Luki limoti, mutuu bemoti aka no bapaga mukalya. Eee, pikitoni neki mbangu wa makwanano mino kainisono na mukalya.

25 Batu basi nibo bagyaga masindani, biginyilyagatu. Bagyaga beyo kye bubangi begbegbe, wina se begbegbe bi nibayo kolipyogigu na putikana. Luki limoti, tagyaga ifusu beyo kye tinisoni na nibayo kaputikanigu ndeke.

26 Kinili, nakegu kapikita gbali. Nakabumana luki limoti, kegu abe nakika kabumana na ovivi.

27 Nakogyogyisa nzayi kami kugbe, iba nakozongonitogu mukalya, kumbusa kaubikyaga batu bagogo Mongoni Manza.

10

Polo akapa mutuu ko bulya gbilito

1 Bomika-mama, nakapa ambe tomononi nilo usilya ndi botitosu. Ba ndi kakpakyana ibu basi kusili wa ikuba, bazaba ndi goni ibu basi libo lidingi langbu.

2 Bamatikana ndi ibu basi na Musa pisi kogwa ifatiso ka ikuba na ko libo li nilo.

3 Balyaga ndi ibu basi malili mumoti ma limbengi.

4 Na bomwaga ndi goni ibu basi libo la limbengi limoti aka. A beyo, bomwaga ndi libo nilo opupaga ndi ka litalu. Litalu li ni Kilisito ninu ba ndi kakpakyana pa imoti na ibu.

5 Luki limoti, budingi luga kabu bakegu ndi bukwanana ko misa ko Kunzi, kinili, bolumwaga ndi ka isa.

6 Makpumuka mi nimo a likingyosi ku kusu iba takikonitogu na musasa manye beyo botitosu ba ndi mino na imu.

⁷ Makobibisonitogũ gbilito mũdõngõni ßeyo ßagõgõ luga kabũ ßagyaga ndi mino. A mũdõngõni ßeyo ikpikaga mino ka Mobiso Motu ße: «Bambanzũ ßikanana ndi kalyalya na komwo, kumbuso yi, ßamaga ndi kobino.»

⁸ Takikonitogũ kagya ßilya mũdõngõni ßeyo ßagõgõ luga kabũ ßagyaga ndi mino, ßolumwaga ndi ßelõfũ ßatekẽbẽ ßaba na ßasaa ka lisyẽ limoti.

⁹ Takakingilogonitogũ Kilisito mũdõngõni ßeyo ßagõgõ luga kabũ ßagyaga ndi mino, ßanzũka ßulumwisaga ndi.

¹⁰ Takikonitogũ kaigama mũdõngõni ßeyo ßagõgõ luga kabũ ßagyaga ndi mino, malaika ko Kunzi ninõ amwõgõ ßambanzũ, ulumwisaga ndi.

¹¹ Makpũmũka mi nimana masi usilya ndi ßotitosu kye iki likingyosi ko bulya kusu. Ikpikaga ndi katiwonisilo kambwa, kye ta ko ngbingo ninõ a ßuwobi na muliõo.

¹² Kinili, mũtũ yi ninõ akasima ße a wakamaga ka baya, iminyitõ ße kogwonitõ.

¹³ Kũõõõkũ nikwõ amusilyogo, a nikwõ aka kwõ usilyaga ßatũ ßasi. Kunzi ninõ otulyosaga nilõ abikyaga, kakwananigũ kasa Mumuyoniso ße amũmakyi ka kũõõõkũ kakitaga ngu kunu. Luki limoti, makogulya gũtũgũ mino, amũpátũ ngu kokibyo na kopupago mino.

Makomotonitogũ ligubo ko Kunzi na gbilito

¹⁴ Kinili, ßomika-mama ßũpakaaa, wiminyonito! Makobibisonitogũ gbilito.

15 Nakamunzinilya abe batu ba yimibo. Wondilyoni mbeyi ibunu bamombukwana-donu bi likpumuka nilo nakabikya.

16 Tomononi wa tamwago mina kopo wa bubunga, tamigisilyagatu Kunzi ibiba. Ngbingo yi nino tamwago mino, takamatikanagigu mbeyi pa imoti na bangu ka Kilisito? Na ngbingo yi nino tagbananago mino mukati, talya, takamatikanagigu mbeyi pa imoti na nzayi ka Kilisito?

17 Yeki mukati a mumoti aka, gutugu ibusu takiko bakpu, ta nzayi yimoti, kye ibusu basi talyaga mukati mumoti.

18 Winoni mbeyi likingyosi la yigya ka Bezaleli: batu nibo balyaga aperse nino babisaga ka gbogbo, bakikogigu mbeyi bumatikana no Kunzi pisi ka aperse yi nino?

19 Na se kapa kabikya bu? Ambe makolo nimo bupaga gbilito ka aperse mo a na izangiya? Ikani gbilito to a na izangiya?

20 Kali! Luki limoti, nakabikya ambe aperse nino mutu yi nino kamibigu Kunzi apaga, usilyaga babili, kasilyogigu Kunzi. Nakegu kapa ambe motikononi na babili.

21 Makakwananigu komwo ko ngbinga bemoti ka kopo ka Mombukwono-dosu na ka nino ka babili. Makakwananigu goni kalyalya ko ngbinga bemoti, ka miza ka Mombukwono-dosu na ka nino ka babili.

22 Ikani, takapa kadwaga imi ka Mombukwono-dosu? Makasima be ibusu bo takitogi no ngu?

Togyini makpumuka masi ka ibiba ko Kunzi

²³ Batu bagogo luga kunu babikyaga be: «Takwanana kagya masi.» Iyo, luki limoti, masi kegu manza. «Takwanana kagya masi.» Iyo, luki limoti, masi kakwananigu kopika baya kusu.

²⁴ Mumbanzu gutugu bemoti aka kokisonitogu izangiya kaki ka mombukwana-daki yi, luki limoti, niyo ka batu bagogo.

²⁵ Lyoni masi nimo bagabaga ka soko ni mambengi kegu kamudwa ko bulyo yi.

²⁶ A beyo, ikpikaga be: «Obili na masi nimo a kuso yi a ma ka Mombukwono-dosu.»

²⁷ Kika ni mutu nino kamibigu Kunzi amumokini kalyalya ku kaki, makabailya kaında, lyoni masi nimo bamupa ni mambengi kegu kamudwa ko bulya yi.

²⁸ Luki limoti, mutu bemoti kamubikya be: «Makolo mi nimana a nimo bapa ndi abe apepe ka gbilito.» Kika beyo, makolyonitogu ko bulya ka mutu yi nino amubikyi na bekye limbengi kadwonito.

²⁹ Nakegu kabikya ko bulya mambengi kunu, luki limoti, ko bulya ka nilo ka nino amubikyi.

Mutu bemoti akwananatu kauuso be: «Ko bulya iki yo bepakyaga kagya beyo na mino kapa ko bulya limbengi ka mutu wagogo?»

³⁰ Nakamigisya Kunzi ibiba ko bulya luki nilo nakalya, ko bulya iki yo benzinzinya mino ko bulya malili mi nimo?»

³¹ Kinili, kika ni makalyalya, komwo ikani kagya makpumuka masi, gyogoni ka ibiba ko Kunzi aka.

³² Yigya kunu kugwisisonito Bayuda ikani batu nibo bakegu Bayuda gutugu kanisa ko Kunzi aka.

³³ Byeni yigya kami. Nagyaga yapu be yigya kami yasi ubosili bambanzu basi. Nakakisagigu izangiya kami ka mombukwana-dami, luki limoti, niyo ka batu basi, kye binisoni na muhukuso.

11

¹ Byeni yigya kami, mudongoni beyo imi mombukwana-daki yi nabyege mino yigya ka Kilisito.

Likpumuka la kitikya mu ko ngbingo wa malumba

² Nakamubibisa kye metamanaga bongbinga basi, makabye mutiwi kami beyo aka yo namuwonisila ndi mino.

³ Luki limoti, nakapa ambe wiboni likpumuka li nili: Kilisito ni ngama ka muluku wasi, muluku ni ngama ka mukaki na Kunzi ni ngama ka Kilisito.

⁴ Muluku wasi kika mu makitikyo kani akalumba ikani kabikyaga likpumuka ko lino ko Kunzi, akaminisiso Kilisito payaya.

⁵ Luki limoti, muko wasi kika mu bikpo kani akalumba ikani kabikyaga likpumuka ko lino ko Kunzi, akaminisisa mbunyaki nino ngama kaki payaya. A mudongoni abe kika mu muwa*.

⁶ Muko kiki mu makitikyo, akwanana neki goni kaiwisisa mu! Luki limoti, yeki a suni ka muko

---

* **11:5** 11:5 mu muwa: Ko ngbingo yi nino, bakagwi ndi muko ka bilya, bawaga ndi muko yi nino mu bingoo kowonisilo be ogyi bilya.

kaikusisa tukatɔ ikani kaiwisisa mɔ, a nɛki ɓinza kaitikya mɔ.

⁷ Mɔlukɔ kakwananigɔ iyi kaitikya mɔ, kyɛ a likingyosi na ibiba ko Kunzi. Luki limoti, muko a iyi ibiba ka mɔlukɔ.

⁸ A ɓeyɔ, Kunzi kagyagɔ ndi mɔlukɔ wa mambwa ka nzɔyi ka muko, luki limoti, muko wa mambwa opupa ndi ka mɔlukɔ.

⁹ Na kɔgbɛ, Kunzi kagyagɔ ndi mɔlukɔ ko bulya ka muko, luki limoti, agya ndi muko ko bulya ka mɔlukɔ.

¹⁰ Kinili, ko bulya ka ɓamalaika, muko akwanana kaitikya mɔ, kowonisilo ɓɛ a kusili ka mbɔnyaki.

¹¹ Luki limoti, ka ɔɓili kusu pa imoti na Mombukwono-dosu, muko kikigɔ ɓinza ni keɓɔ na mɔlukɔ, mɔlukɔ kikigɔ gɔni ɓinza ni keɓɔ na muko.

¹² A ɓeyɔ, mɔɔngɔni ɓeyɔ muko wa mambwa opupa ndi mino ka nzɔyi ka mɔlukɔ, mɔlukɔ ibɔkutaga gɔni iyi na muko, na masi apɔnya ko Kunzi.

¹³ Wondoni mbeyi ni ibunu ɓamombukwandonu ɓi: atɔ ɓinza muko kaika mɔ ɓikpo kani akalɔmba?

¹⁴ Bambanzɔ ɓibagatɔ ɓɛ a suni mɔlukɔ kaiko no tukatɔ ɓivukuku.

¹⁵ Luki limoti, a ibiba muko kaika notu ɓeyɔ, kyɛ Kunzi apá ndi tukatɔ tidingi kaitikya notu mɔ.

¹⁶ Mɔmbanzɔ kapa ɓata kagya ɓoɔngoso ka likpɔmaka li nilɔ, ibito ɓinza ɓɛ: iki makanisa ko Kunzi ikani ibusu ɓamombukwono-dosu ɓi takeɓɔ na yigya yagɔɔɔ.

Pɔɔ akauyoyiso bakilisito ko bulya malili ma musilyoni

17 Nakeɣu kamubiba wa no mino kamupá mutiwi mi nima. A beyɔ, ngbingo yi ninɔ mamumukanago mino, mumukana kunu kikogigu na izangiya, luki limoti, opupisaga likpumaka lanye aka.

18 Ya mambwa, bebikiyi bi be ngbingo yi ninɔ mamumukanago mino, yigbananaga ikagatu luga kunu. Nakaina abe o mino beyɔ aka yɔ.

19 Okwononito be yigbananaga ikitɔ aka luga kunu, iba bakilisito balingunu luga kunu bimibisikosito.

20 Ngbingo yi ninɔ mamumukanago mino, keɣu malili ka Mombukwono-dosu mo malyaga.

21 A beyɔ, niyɔ aka yɔ mikago mino kapanga kalyalya, mutɔ yikaka-yikaka odusaga kalya malili nimɔ aka mo odogoku iyi na imu, kɔwa wa gowa, batɔ bagɔɔ bikaga na nza, bagɔɔ badamua bizenge.

22 Makeɣu ibunu na bandabu nibayɔ makwanana mino kalyalya na komwo? Ikani makaina kanisa ko Kunzi payaya na makapa kaupiso batɔ bi nibɔ bakeɣu no luki suni? Makapa be namubikiyi bunɔ? Okwononi be namubibi? Haaa, nakakwananigu kamubiba ko bulya likpumaka nilɔ!

*Malili ka Mombukwono-dosu
(Matayɔ 26:26-29; Maliko 14:22-25; Luka 22:15-20)*

23 A beyɔ, mutuu nimɔ Mombukwono-dosu epá ndi imi, imu nima, namukitisilyaga

kūwa ibunu: biti yi niyɔ bagaba ndi mino, Mombukwono-dosu Yeso ava ndi mukati,

²⁴ niyɔ amigisilya Kunzi ibiba, obunonogo, abikya be: «Nzuyi kami niyi, namupí ibunu. Gyogoni beyɔ ketamano yi.»

²⁵ Niyɔ bama kalya, ava ndi kɔpɔ wa vinya begeyo, abikya be: «Kɔpɔ yi nimɔ ni agumɛ wambiya ko Kunzi, ninɔ bangu kami ofukogi mino katulyoso. Bongbingo basi wa momwaga ndeke mino, gyogoni beyɔ ketamana yi.»

²⁶ A beyɔ, bongbinga basi wa malyaga ndeke mino mukati mi nima na kamwo kɔpɔ yi nimɔ, makabikyaga kukwaku ka Mombukwono-dosu bingbanganya kadwe ku kwa ku igoku ndeke mino.

²⁷ Kinili, ninɔ akalya mukati ikani kamwa kɔpɔ ka Mombukwono-dosu ni kokwononigu, akagya bunye ka nzuyi na bangu ka Mombukwono-dosu.

²⁸ EEE, okwononi be mutɔ yikaka-yikaka ikpimi binza, alya kūwa mukati na kamwa kɔpɔ yi nimɔ.

²⁹ Kye mumbanzu kalya mukati na kamwo kɔpɔ, ni kegɔ kotombisyo isi ya nzuyi ka Mombukwono-dosu, akaimakya ni iyi mombukwana-daki yi ka mungimbo.

³⁰ Kinili, budingi luga kunu ba na bokolobu, ba na pika bipেকে-পেকে na bagɔgɔ bokwogoni ndi.

³¹ Takikpimaga mbeyi ndi ni ibusu bamombukwono-dosu bi, tanyikatu bi mukombu ko Kunzi.

³² Luki limoti, Mombukwono-dosu akatisombiso na katiyoyiso, kye takogulyonitogu ka

mukombu pa imoti na batu bagogo ba obili yi nima.

³³ Kinili, bomika-mama, ngbingo yi nino mamamukanaga mino kalya malili ka Mombukwono-dosu, a binza kabandanaga.

³⁴ Mumbanzu kika na nza, alyalyi mbeyi ku kaki, kye makimokyonitogu ka mukombu ngbingo wa musilyoni kunu. Nobungusyagatu banu makramuka magogo nimo osikoni wa nodoku mino.

12

Bapere nibo Limbengi-Lotu upaga

¹ Bomika-mama, nakegu kapa ambe wikoni ko biti ko bulya bapere nibo limbengi Lotu upaga.

² Makaiba be ngbingo yi nino ma ndi mino ni makanamibigu Kunzi, mikaga ndi bakigumya ka gbilito nito kanzinagigu, makakwananigu ndi kaigwi mambengi kambwa kabu.

³ Mbiya wanu, nakapa kamumibiso be: mutu gutugu bemoti aka nino Limbengi ko Kunzi ikaga kuso kaki, kakwananigu kagbanga Yeso. Na Limbengi-Lotu kiki kuso ka mutu yi nino, kakwananigu kabikya be: «Yeso ni Mombukwono-dosu!»

⁴ Bapere ba dididi, luki limoti, Limbengi-Lotu aka lo upaga.

⁵ Bopisi baya mogubo ka Kanisa a dididi, luki limoti, bagugubyogo Mombukwono-dosu bemoti aka.

⁶ Mogubo a dididi, luki limoti, Kunzi bemoti aka no upaga batu basi mogubo masi mi nimo.

⁷ Limbengi-Lotu akagya ligubo ka mutũ yikaka-yikaka ko bulya izangiya ka batũ basi.

⁸ Limbengi apága mutũ wagoƷo kanzina na yimibo, Limbengi limoti li nilo aka lo apá mutũ wagoƷo ngu kauwonisilo bambanzũ likpũmũka ko Kunzi na yimibo.

⁹ Apá wagoƷo baya yapũ, wagoƷo ngu kohukuso bokolobũ.

¹⁰ Limbengi apága mutũ wagoƷo ngu yigya makpũmũka mũmbanga-mbanga, apá wagoƷo apere kanzina na bugyalandũ, apá wagoƷo yimibo kotombisyo likpũmũka nilo otukyogoku ka Limbengi-Lotu ikani nilo la kuboboku. Apága mutũ wagoƷo apere kanzina masasũ ka Bamalaika, apá wagoƷo yimibo kotongbomosyogo masasũ mi nimo.

¹¹ Limbengi limoti li nilo aka lo agyaga makpũmũka mi nimo masi, apá mutũ yikaka-yikaka apere kaki beyo abailyago mino.

Kanisa a abe nzũyi niyo a na mababa mudingi

¹² A beyo, Kilisito a mũdũngoni abe nzũyi niyo a na mababa mudingi. Gũtũgũ mababa mi nimo kika mudingi, a nzũyi yimoti aka.

¹³ Ibusu basi, Bayuda ikani batũ niƷo bakegũ Bayuda, bosunzu ikani batũ niƷo bakegũ bosunzu, togwa ndi ibatiso kye tiki nzũyi yimoti ka Limbengi-Lotu limoti. Ibusu basi tinisana ndi na Limbengi-Lotu li nilo.

¹⁴ Nzũyi kegũ na libaba limoti aka, luki limoti, a na imu mudingi.

¹⁵ Kika ni kũgũko obikyini Ʒe: «Nakegũ imi kubokũko, nakegũ neki libaba la nzũyi.» Gũtũgũ

βεγῶ, a libaba limoti aka luga wa mababa ma nzuyi.

¹⁶ Na kika ni kutiliko obikyini be: «Yeki nakegu imi liso, nakegu neki libaba la nzuyi.» Gutugu beγῶ, a libaba limoti aka luga wa mababa ma nzuyi.

¹⁷ Kika ndi ni nzuyi yasi a liso, akwanana kuwa ndi kaukana liki? Kika ndi ni a kutiliko, akwanana kuwa ndi kaiba su yo luki liki?

¹⁸ A beγῶ, Kunzi obisaga ndi libaba limoti-limoti la nzuyi kabyenene na sipananiso kaki.

¹⁹ Masi kika ndi libaba limoti aka, iba nzuyi kegu!

²⁰ Mababa a mudingi luki limoti, nzuyi a yimoti aka.

²¹ Liso kakwananigu kabikya kubokuko be: «Nakegu na nzoyi kaku!» Gutugu mu aka kakwananigu kabikya magu be: «Nakegu na nzoyi kunu!»

²² Mababa ma nzuyi nimo inisonogo abe kiko ma payaya, ikaga goni imu na izangiya aka.

²³ Mababa nimo tinaga payaya, imu mo tobibisaga kakitaga mago. Nimo apaga suni kaina, imu mo tobuulyaga kuge,

²⁴ kakitaga mababa ma ibiba ma nzuyi kusu. Kunzi agya ndi nzuyi, apa ibiba yidingi ka mababa nimo tinaga payaya.

²⁵ Agya ndi beγῶ kye mababa ma nzuyi kikonitogu na yigbananaga. Luki limoti, atungbulanagi mabobo.

²⁶ Kika kani libaba limoti akaigomisogo, magogo masi igomisogo pa imoti na ilu. Kika ni

limoti ovini ibiba, magogo masi ogwa magyagya pa yimoti na ilu.

²⁷ Ibunu ma nzuyi ka Kilisito, mumbanzu yikaka-yikaka luga kunu a libaba la nzuyi yi niyo.

²⁸ Kunzi ubisa ndi batutumbwa ka pa ya mambwa ka kanisa, ka pa ya yiba bogyalandu na ya yisaa bowonisili. Kumbuso yi, atɛ na batu niɔ ɓa na aɛɛɛ kagya makpɔmɔka mumbanga-mbanga, kauhukuso bambanzu, kausingyo bɛngeni, kaunanaga batu bagogo, kanzina masasu ka bamalaika.

²⁹ Basi bakegu batutumbwa, ikani bogyalandu ikani bowonisili. Basi bakegu na aɛɛɛ kagya makpɔmɔka mumbanga-mbanga,

³⁰ kauhukusa bambanzu, kanzina masasu ka bamalaika, ikani kotongbomosyo masasu mi nimo.

³¹ Hukisoni neki bapɛɛ niɔ ɓa na izangiya kugbe. Ko bulyo yi niyo, nakamuwonisila mbiya wanu pisi yanza kugbe kakitaga bayagogo bayasi.

13

Sipananiso okitogi makpɔmɔka masi

¹ Nakanzina gutugu masasu ka bambanzu na nimo ka bamalaika, luki limoti, nakiki na sipananiso, na mɔɔngoni aɛ liyu la ngweyi ikani kengele niyo akobuko.

² Nakanzina gutugu na bogyalandu ikani kandunga makpɔmɔka masi nimo makisuma ikani kaika na yimibo yasi ikani kaika na baya

niyo nakwanana na iyu kohokisa bangupa, luki limoti, nakiki na sipananiso, na payaya aka.

³ Nakulupya gutugu batu ba yangya lingama kami lasi, nisuta be bebunyi ko buku, nakiki na sipananiso, niyo kegu na imi na izangiya.

⁴ Mutu wa sipananiso okibyagatu, ikaga mutu wanza, kikogigu no miso mopi, kibinikagigu, kikogigu na limbengi lidingi,

⁵ kagyagigu likpumuka lo suni, kakisagigu bunza kaki aka ka mombukwana-daki yi, kangbutagigu bikwa, kobisogigu likpumuka lanye ka limbengi.

⁶ Mutu wa sipananiso kogwogigu magyagya ka likpumuka lanye, luki limoti, ogwaga magyagya ka likpumuka la lingunu.

⁷ Apilyaga makpumuka masi, obuulyaga baya ka bongbinga basi, ikaga na mutamanagi na anokibyo bongbinga basi.

⁸ Sipananiso kosyogigu. Luki limoti, bugyalandu osyatu ndeke, aperse manzina masasu ka bamalaika ikatu ndeke na mulibo, yimibo olimikaga ndeke.

⁹ A beyo, yimibo kusu a yikedde na bugyalandu kusu a bikpufu.

¹⁰ Luki limoti, ngbingo yi nino yimibo ya lingunu odoku ndeke mino, niyo yo kpufu osyo.

¹¹ Ngbingo yi nino na ndi mino miki, nanzinaga ndi abe miki, natamanaga ndi abe miki, nanotombisyo makpumuka abe miki. Luki limoti, wa niita kawa mino mumbanzu, nasa libenzi lasi.

¹² Mbiya wanu, takaina likpumuka la lingunu abe mulundu ka nelaga wombulu-mbulu, luki

limoti, kumbuso, tinatu ndeke bingbanganya. Mbiya wanu, nakaiba luki likede aka. Luki limoti, kumbuso, namiba ndeke Kunzi binza madongoni beyo emibago mino.

¹³ Mbiya wanu, makpamuka masaa mi nima akpakanaga pa imoti aka: baya, mutamanagi na sipananiso. Luki limoti, nilo la izangiya kugbe luga wa makpamuka masaa mi nimo ni sipananiso.

14

Izangiya ya bapepe ka Limbengi-Lotu

¹ Kisoni mbei kaika na sipananiso kambwa wa masi. Kisoni goni kaika na bapepe ka Limbengi-Lotu, kugbe kaika na apepe wa bugyalandu.

² Mutu yi nino akanzina masasu mumbanga-mbanga, kunzilyagigu bambanzu, luki limoti, anzilyaga Kunzi. A beyo, kegu na mutu yi nino akwanana kotombisyo. Pisi ko ngu ya Limbengi-Lotu, mutu yi nino abikyaga makpamuka nimo a makisuma.

³ Luki limoti, mutu yi nino anzinaga na bugyalandu, unzilyaga bambanzu. Unzilyaga beyo kaupika ka baya, kautumisa na kaududulisa mambengi.

⁴ Nino anzinaga masasu mumbanga-mbanga, ipikilyaga baya kaki ka mombukwana-daki yi. Luki limoti, nino anzinaga na bugyalandu opikaga baya ya kanisa yasi.

⁵ No bi kapa ambe ibunu basi nzinogoni masasu mumbanga-mbanga, luki limoti, no bi kapa bata kugbe ambe nzinogoni na bugyalandu.

Mutu yi nino anzinaga na bugyalandu a na izangiya kugbe kakitaga nino anzinaga masasu mumbanga-mbanga. Kika kani atu na mutu yi nino akwanana katumbulaga nilo akabikya, kanisa yasi amagatu ka baya.

⁶ Bomika-mama, nika na izangiya tino ko misa kunu, nakodoku ku kunu, napunga kamunzinyi ka masasu mumbanga-mbanga? Nika na izangiya tino ko misa kunu kika ni munzina kami kegu kamuwonisila makpumu ka nimo ikaga makisuma, kamuwonisila yimibo, bugyalandu ikani mutiwi?

⁷ Takava likingyosi la makpumu ka mo dumo abe siba ikani domu, kika ni mayu mi kegu kobuko dididi, takwanana kaiba liyu la siba ikani la domu liki?

⁸ Bakongboti ngudu ya lungu binza, wani no akwanana kaifungusyogo kainda ka lungu?

⁹ A mudongoni begoyo ku kunu: makiko kabikya makpumu ka nimo bambanzu bakegu kotombisyo, siba kuwa isi yi liki? Niyo a abe makika kadikitaga toyi ka butulu.

¹⁰ Masasu a mudingi ka obili, masi okitisaga asi munzina aka.

¹¹ Mutu bemoti kika kanzina lisasu nilo nakibigu, ibusu na iyi basi tiko abe bongingi.

¹² A mudongoni begoyo ku kunu! Yeki ma na musasa ma bapepe ba Limbengi-Lotu, hukisoni neki na kekele, kugbe yi nibo bakopika kanisa ka baya.

¹³ Kinili, nino anzinaga ka masasu mumbanga-mbanga akwanana kakunga Kunzi kye api ngu koyikoso masasu mi nimo.

14 Kika ni nakalumba na masasu mi nimo, limbengi lo akalumba, luki limoti, yimibo kegũ kagya luki.

15 Nakwanana se kuwa kagya buni? Nalumba na limbengi na yimibo goni. Nimbila na limbengi na yimibo kami goni.

16 A beyo, wakiko kalumba ka limbengi, wanamigisya Kunzi ibiba, matu wagogo nino a ka musilyoni ni kegũ kotombisyo likrumuka li nilo, kakwananigu kobingisya be «A asi beyo aka yo» kye kegũ kaiba nilo wakaŋikya.

17 Malumba kaku a manza, luki limoti kapikigu matu wagogo ka baya.

18 Nakamigisya Kunzi ibiba beyo nanzinaga mino masasu mumbanga-mbanga kamukitaga ibunu basi.

19 Luki limoti, ka makutana napaga kaŋikya makrumuka kubukumuti nimo bambanzu bukana binza, kye nutiwi goni bengeni, ni nakobikyigu makrumuka belofu tekebe na masasu mumbanga-mbanga.

20 Bomika-mama, makikonitogu na tamanaga ya libenzi, luki limoti, tamanaga kunu iki abe niyo ka bamboku. Pisi kagya bunye, wikoni abe bomiki.

21 Kusɔ wa Mutuu, Mombukwono-dosu aŋikya be:

«Nanzinilyaga ndeke livanza li nilo

pisi ka batu nibo ba masasu dididi

na pisi ka noku ka sobiko.

Na gutugu beyo, bakemukanigu ndeke.»

22 Kinili, aperse múnzina ka masasú mumbanga-mbanga a likingyosi ka batú nibo bakanabinikyonigú Kunzi. Luki limoti, kegú na izangiya ka batú nibo babinikyononi. Aperse múnzina na bugyalandú a likingyosi ka batú nibo babinikyononi, kegú na izangiya ka batú nibo bakanabinikyonigú.

23 Kiko mbeyi ni kanisa wasi omumukonini, batú basi bananzina ka masasú mumbanga-mbanga, batú nibo bakegú kotombisyo likpamúka ikani nibo bakanabinikyonigú Kunzi bakogulya ka musilyoni kunu, bakabikyigú be ma no bikyatú?

24 Luki limoti, batú basi bakiko kanzina na bugyalandú, mutú ninó kegú kotombisyo likpamúka li niló ikani ninó kanabinikyonigú Kunzi, kogulya, imibo bunye kaki ko bulya niló iko kani ukonini. Basombiso ka likpamúka niló iko kani ukonini,

25 bodikidi nibayo ikaga na boyu kuso kaki ipupiso ka bungbanganya. Ogwo kuwa mokpukpu kabibiso Kunzi, anabikya be: «A linganu be Kunzi a luga kunu!»

Beyo kanisa okwononi mino kampakyana

26 Bomika-mama, takwanana se kuwa kabikya buní? Ngingo yi ninó mamumukanaga mino, mutú bemoti akwanana kaimbila, wago apá mutíwi, wago atumbalaga likpamúka niló a lakisuma, wago apá mutuu ka lisasu limbanga na wago bata oyikasa niló bobikyi. Okwononi be nimó masi iki na izangiya kopika kanisa ka baya.

27 Bambanzu bakapa kanzina ka masasu mambanga-mbaga, okwononi be biki baba aka ikani basaa, banzini bemoti kumbuso ka wagogo. Mutu bemoti ikiti, koyikosogo nilo biko kabikya.

28 Luki limoti mutu muikoso kiki, badaki biwo ka musilyoni. Mutu yikaka-yikaka anzini ka limbengi kaki mombukwana-daki yi no Kunzi kaki.

29 Batu baba ikani basaa banzini na bugyalandu, batu bagogo biko kakpima nilo bakabikya.

30 Luki limoti, Kunzi kawonisilo mutu bemoti likpamuka nilo a lakisuma, okwononi be mutu yi nino akanzina adaki.

31 A beyo, ibunu basi makwanana kanzina na bugyalandu, mutu bemoti kumbuso ka wagogo. Kuwa wa go wa, batu basi bakwanana kakana mutuu mi nimo, utumiso mambengi.

32 Mambengi ka bogyalandu umukanaga bogyalandu.

33 A beyo, Kunzi kegū Kunzi wa bunzengenze, luki limoti a Kunzi wa maziyo.

Mudongoni beyo igyenosogo mino ka makanisa masi ka batu ko Kunzi,

34 boko bokwononi kaiko biwo ka musilyoni ma kanisa. Kegū na nino bakwanana kasilya munzina. Okwononi be boko biki batu bakukana, mudongoni beyo Mutuu abikyaga mino.

35 Bakika na likpamuka la kuuso, bumuusi bambunyabu ka musengi. A suni muko kanzina ka musilyoni.

36 Makasima be Mongoni ko Kunzi apanya ndi

ku kunu? Ikani amudulyoku ndi asi ibunu aka?

³⁷ Mumbanzu kika kasima be a mugyalandu ko Kunzi ikani be a na apeepe wa Limbengi-Lotu, okwononi ibito binza be nilina nakamukpikilyo li a mutuu ka Mombukwono-dosu.

³⁸ Luki limoti, kibi likpamuka nilo, nilo andi kawa asi iyi aka.

³⁹ Bomika-mama, yeki a beyo, kisoni kambwa wa masi kainisono na apeepe manzina na bugyalandu. Makapokyonitogu mumbanzu kanzina ka masasu mumbanga-mbanga.

⁴⁰ Luki limoti, masi igyonosi ka bungbingbili na beyo okwononi mino.

15

Polo akabikyaga Mongoni Manza nimɔ ukana ndi

¹ Bomika-mama, mbiya wanu, nakapa kamutomosya Mongoni Manza nimɔ namubikyaga ndi, nimɔ mabailya ndi na nimɔ mo mina bakigwinonogo bingbufu.

² Minisanatu na muhukuso pisi ko Mongoni Manza mi nimɔ makiko kabye beyo aka yo namubikyaga ndi mino. Makogyi beyo, baya kunu ika payaya.

³ Kambwa wa makpamuka masi, namukitisilyaga mbeyi ndi mutuu nimɔ imi mombukwana-daki yi ukana ndi. Kilisito okwa ndi ko bulya bunye kusu, mudongoni beyo ikpikago mino ka Mobiso Motu.

⁴ Balumba ndi, opupa ka mbuku kumbusa wa masye masaa, mudongoni beyo Mobiso Motu abikya ndi mino.

5 Apuponilya ndi Πετελε, kumbuso yi batutumbwa τεκεβε na baba.

6 Kwa wa, upuponilya ko ngbinga bemoti babibya kaki kakitaga bamiya kubukumuti. Budingi luga ka babibya bi nibo batu mbeyi bata aka ka obili, luki limoti, bagogo bokwogoni ndi.

7 Kumbuso yi, apuponilya ndi Yakobo, kwa wa, upuponilyo batutumbwa basi.

8 Kumbuso ka batu bi nibo basi, epuponilya ndi goni imi, imi nino na ndi abe miki yi nino ibukutaga ni kanongotigu.

9 A beyo, na mupipilo luga ka batutumbwa basi. Nakokwononigu gutugu be bemaki be atutumbwa, kye nogyogyisa ndi Kanisa ko Kunzi.

10 Luki limoti, na kwa beyo no mino mbiya yi nimu pisi ka iziyo ko Kunzi. Iziyo yi niyo abukutatu ndi masolo. Nagya ndi ligubo kaukitaga batutumbwa bagogo basi. A beyo, kegū ndi imi, luki limoti, iziyo ko Kunzi niyo a pa imoti na imi.

11 Kinili, iki ibu ikani imi, takabikyaga Mongoni Manza mi nimo aka mo mabailya ndi.

Kunzi upupisagatu bambanzu ka bambuku

12 Takabikyaga be Kilisito opupatu ndi ka mbuku. Ko bulya iki yo batu bagogo luga kunu babikyaga mino be batu nibo bokwaga ndi bakopupigu ndeke ka bambuku?

13 Kika neki ni a beyo, Kilisito kopupagu ndi ka mbuku begeyo.

14 Kika ni Kilisito kopupagu ndi ka mbuku, takegu na Mongoni Manza nimo takwanana kabikyaga, baya kunu a goni payaya.

15 Na gɔni, niyɔ akowonisila be ta bademɔ ba bɔngɔ ko misa ko Kunzi, kye tabikya ndi bingbanganya be Kunzi apupisatɔ ndi Kilisito ka mbukɔ. Wina se, Kunzi kakwananigɔ ndi kagya beyɔ, kika ni a lingunɔ be batɔ niɔ bokwogo, bakopupogigɔ ka bambukɔ.

16 A beyɔ, kika ni batɔ niɔ bokwogo, bakopupogigɔ ka bambukɔ, Kilisito kopupagɔ ndi neki gɔni iyi ka mbukɔ.

17 Na kika ni Kilisito kopupagɔ ndi ka mbukɔ, baya kunu a ya payaya na ma asi ka bunye kunu aka.

18 Na bata, niyɔ akowonisila be batɔ niɔ bokwaga ndi kusɔ ka Kilisito, ba neki gɔni ibɔ buɔungogo.

19 Kika ni a ko bulya ɔbili yi nimɔna aka mɔ no tobisa mino mutamanagi kusu ka Kilisito, ta batɔ buɔya kumbu kaakitaga batɔ bagɔgo basi.

20 Luki limoti, a lingunɔ be Kilisito opupatu ndi luga ka samanda. A abe talɔ-talɔ, kye batɔ bagɔgo niɔ bokwaga ndi bopupito ndeke gɔni ibɔ.

21 Mɔɔngɔni begyɔ kukwakɔ odoku ndi mino pisi ka mutɔ bemoti, pupo ka mbukɔ ka batɔ niɔ bokwaga ndi, odoku pisi ka mutɔ bemoti gɔni.

22 Begyɔ bambanzɔ basi bokwaga mino kye ba Bava-adamɔ, ibɔ basi binisana ndeke bata na ɔbili kye tomatikononi na Kilisito.

23 Luki limoti, mɔmbanzɔ yikaka-yikaka opupa ndeke kabɔɔnɔnɔ no ngbingo kaki: Kilisito

nɔ a matu wa mambwa, opuponi ndi iyi. Kumbuso yi batu kaki bopupa ndeke ngbingo yi ninɔ igoku ndeke mino.

²⁴ Kumbuso yi, ika kɔwa lisyɛ la mulifo. Ko ngbingo yi ninɔ, Kilisito apɔta ndeke bungama basi, ibiba yasi na ngu yasi, amigisya kɔwa Kunzi Baba bungama.

²⁵ A beyɔ, okwononi be Kilisito iki ngama kadwe ku kwa ku uɔfita ndeke mino bomuyoniso kaki basi binvi kusili wa magu kaki.

²⁶ Mumuyoniso ninɔ bamwo ndeke ka mulifo, ni kukwaku.

²⁷ Iyo, Mobiso Motu akabikya be: «Kunzi obisa ndi makpɔmuka masi kusili wa magu kaki.» Luki limoti, a bingbanganya be Kunzi kegɔ iyi ka «makpɔmuka masi» mi nimo, kye iyi nɔ apɔ ndi Kilisito ngu kugu wa masi.

²⁸ Ngbingo yi ninɔ Kunzi obiso ndeke mino makpɔmuka masi kusili ko Miki, iyi Kilisito mombukwana-daki yi ibiso ndeke kusili ko Kunzi ninɔ apɔ ndi ngu kaiko kugu wa makpɔmuka masi. Kɔwa wa go wa, Kunzi ika ndeke lingunɔ kugu wa masi.

²⁹ Tomononi mbeyi bata likpɔmuka ka batu nibo bibotisisogo ko bulya ka batu nibo bokwogo. Binisono na izangiya tino? Kika ni a lingunɔ be batu nibo bokwogo bakopupogigu ka bambuku, ko bulya iki kɔwa yo bibotisisogo mino ko bulya kabu?

³⁰ Na bata, ko bulya iki yo ibusu bamombukwono-dosu bi to mino bongbinga

basi kaikisilya kukwaku?

³¹ Bomika-mama, kukwaku ezuzaga masye masi. A linganu beyo nibibaga mino ko bulya kunu ka matikanaga na Yeso-Kilisito Mombukwono-dosu.

³² Nulanana ndi na bambanzu ka Efeso nibo ba ndi badiya abe banyama bo tutu. Kika ndi ka yigya ko bomikya-bambanzu, ninisana ndi na izangiya tino? Kika ni bamanda bakopupogigu ka bambuku, okwononi neki «tolyolyini, tomwo kye bugala tokwatu».

³³ Wiminyonito se: «Kako limbida na batu banye, aputagatu yigya yanza ka mumbanzu.»

³⁴ Wigilyoni tamanaga kunu yanza, masa kagya bunye. Batu bago luga kunu bakamibigu Kunzi. Nakamubikya beyo kamupiso suni.

Batu nibo bokwaga ndi bopupa ndeke ka bambuku liki?

³⁵ Luki limoti, mutu bemoti akwananatu kauuso be: «Bamanda bopupa ndeke ka bambuku liki? Bika ndeke na busolo ba nzayi tino?»

³⁶ Eeeze, wa ngingi! Ngbingo yi nino wakunaga mino lisolo, okwononi mbeyi okwi, kumbuso yi abaka se kuwa.

³⁷ Lisolo nilo wakakuna lo, kegu ilu ni malili nino abaka banu, luki limoti, a libumo payaya aka la mupanga ikani libumo lagogo.

³⁸ Kunzi obokisaga kuwa libumo li nilo beyo opo mino, obukutisa libumo yikaka-yikaka kabyenene na busolo kaki.

³⁹ Nzuyi yasi kegu mudɔngoni. Bambanzu ba na nzuyi kabu, banyama na niyo kabu, bombu na bosu ba na niyo kabu goni.

⁴⁰ Nzuyi ya kugu wa lisyɛ a di na niyo ya litombu, ibiba ya kugu wa lisyɛ a di na niyo ya litombu.

⁴¹ Mɔni angingaga di, timba di, mangutu di goni. Gutugu mangutu aka luga kabu anzege dididi aka goni.

⁴² Ika ndeke begeyo ngbingo yi nino bamanda opupa ndeke mino ka bambaku. Bulumbaga bambanzu, kumbuso yi bapo, wa bopupa ndeke mino ka bambaku, bika kuwa ndeke na obili wa benze na benze.

⁴³ Bolumbogo nzuyi ni kegu na ibiba ikani no ngu. Luki limoti, opupogo kuwa na ibiba no ngu.

⁴⁴ Ngbingo yi nino bolumbaga mino, ikaga nzuyi ya limbanzu. Luki limoti, kopupo ka mbuku iita kuwa nzuyi ya limbengi. Kika neki ni nzuyi ya limbanzu atu, nzuyi ya limbengi atu neki goni aka.

⁴⁵ A beyo, Mɔbiso Motu abikyaga be: «Mutu wa mambwa beyo ka Adamu a ndi na obili ka nzuyi ya litombu.» Luki limoti, Adamu yi nino wa kumbuso ni Limbengi nilo apaga obili*.

⁴⁶ Kegu nzuyi ya limbengi yo odogoku ka mambwa, luki limoti, niyo ya limbanzu. Nzuyi ya limbengi odogoku iyu kumbuso.

⁴⁷ Kunzi agya ndi Adamu wa mambwa na libungu. A iyi mutu wa obili yi nimu. Luki limoti, Adamu wa yiba otukyoku ndi iyi kugu wa lisyɛ.

---

* 15:45 15:45 Adamu wa kumbuso, ni Kilisito. Wanda ka Mupanganagi 2:7.

48 Batu ba obili yi nimu ba mudongoni abe mutu yi nino Kunzi agya ndi na libungu, luki limoti, nibo ba kugu ba mudongoni abe mutu yi nino otukyoku ndi kugu wa lisyε.

49 Mudongoni begeyo to mino abe mutu yi nino Kunzi agya ndi na libungu, tika ndeke goni mudongoni abe mutu yi nino otukyoku ndi kugu wa lisyε.

50 Bomika-mamaaa, nakapa kabikya ambe: luki nilo Kunzi agya ndi ka nzuyi na ka bangu kakwananigu kalya lisimo la Bungama ko Kunzi. Nilo akwanana kapo, kinisonigu na obili wa benze na benze.

51 Mbiya wanu, nakamumibisa dikidi yimoti: takokwigu ndeke basi, luki limoti, tigomosyanatu ndeke basi.

52 Igyonosa ndeke beyo ko ngbinga bemoti abe kuta, wa bofya ndeke mino siba ya mulibo. A beyo, wa siba obuka ndeke mino, batu nibo bokwaga ndi bopupa ndeke ka bambuku na nzuyi niyo kapugu ndeke bata, ibusu basi tigomosyono.

53 A beyo, okwononi be ropotu ta nzuyi yi niyi imokisyi nzuyi niyo kakwananigu bata kapo. Okwononi be nzuyi yi niyina ya kukwaku yi imokisyi nzuyi niyo kokwigu ndeke bata.

54 Ngbingo yi nino nzuyi yi niyo apogo imokisyo ndeke mino nzuyi yi niyo kapogigu, nzuyi ya kukwaku imokisyo niyo kokwogigu, iba Mobiso Motu mi nimana itulyonini se kawa: «Kukwaku kegu bata, boditini linguu binvi!»

55 «Eeze kukwaku, ngu kaku a kawa yani?»

Eeze kukwaku, syogbu kaku a kuwa yani?»

⁵⁶ Kukwaku inisonogo no ngu pisi ka bunye, matuu mo apaga bunye ngu.

⁵⁷ Luki limoti, tamigisilyini Kunzi ibiba, iyi no atipaga ngu pisi ka Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito.

⁵⁸ Kinili, bomika-mama buraka, wityonogoni bingbu kani makegu kapika bipেকে-পেকে. Mugugubyoni Mombukwono-dosu masye masi, kye makaiba binza be bungu basi nibo makaiko ka ligubo kaki, kokwigu payaya.

16

Marumtu ko bulya kanisa ya Yelusalema

¹ Kuwa ka nilo ondi likrumuka la marumu ka bakilisito nibo bikaga ka Yelusalema, byeni goni ibunu matuu mi nimo nowonisila ndi ka Makanisa ma Galatia.

² Makokwononigu kabundaga kamumula makrumuka wa aka wa nosilo mina ku. Masye ma Mungu masi, mambanzu yikaka-yikaka iki kobisaga ka kpolo, ku kaki, luki nilo inisana nolu kabyenene no ngu kaki

³ Wa nosila banu mino ku kunu, nutika banu bambanzu nibo miko ni murunogini na babalwa ambe bindi na bamarumu kunu ka Yelusalema.

⁴ Kakwanana be nindito goni, tinda kuwa banu na ibu kuguko kumoti.

Tamanaga ka Polo ko bulya ligundu

⁵ Nakitaga banu pisi ka Makedonia, nosilo se kuwa ku kunu, kye na na tamanaga kabye pisi ku beyo.

⁶ Yagogo tagyatu banu mino na ibunu masye makede, ikani gutugu ngbingo wa ndobo wasi aka. Merapa kuwa banu, nidukulaga na ligundu kami.

⁷ A beyo, nakegu kapa kamumina na ligundu aka. No bi katamanaga ambe Mombukwono-dosu kapa, tasyito bi na ibunu masye makede.

⁸ Luki limoti, no bi kapa kaiko wanu ka Efeso, kadwe ka lisyé la Patekoti,

⁹ kye ninisonini no ngbinga wanza kagya ligubo nilo abukutatu masolo. Luki limoti, bomuyoniso ba bakru.

¹⁰ Timotio kosila banu ku, gyoni yasi be imakani binza, kye amugya-ligubo ka Mombukwono-dosu abe imi goni.

¹¹ Gutugu mumbanzu bemoti aka kaminonitogu payaya. Luki limoti, muponito kye isisilogi na ligundu kaki ka maziyo, igoku ketakanya. Takabandaga pa imoti na bomikamama pisi ka baya.

¹² Ka mutili ka momosu beyo ka Apolo, nigomoni na iyi nganga bikyo ambe baga pa imoti na bomomosu bagogo ku kunu ku, luki limoti, kegu mbeyi kapa kaina mbiya wanu. Inda kuwa banu wa gowa inisono banu mino no ngbingo.

Mutu na yuuso ya mulibo

¹³ Hukwoni miso, migwinanaga bingbufu ka baya. Wikoni na liluka, mika batu bo ngu.

14 Gyogoni masi ka sipananiso.

15 Bomika-mama, nakamukunga bata luki limoti. Si mamibatũ Setefano na livananza kaki, ibũ bũ ba ndi bakilisito ba mambwa ka mugi ma Akaya, bipá ndi kaugugubya bakilisito bagogo.

16 Humukononi inguo ya batũ bi nibo, na batũ basi nibo bagyaga na ibũ ligubo na kekele.

17 Nakogwa magyagya beyo Setefano, Folotunato na Akaiko bosiliku mino yi. Ta ndi na ibũ mufongoni abe makika wa.

18 Betumisaga ndi limbengi mufongoni beyo bamugyilyaga ndi goni mino ibunu. Makozunonitogu na inguo ya batũ bi nibo.

19 Makanisa nimo a ka iwili ya Azia amumuusogito. Akila na Pelesila pa imoti na kanisa niyo amumukanaga ka ndabũ kabũ bamumuusogi kuge ko lino ka Mombukwono-dosu.

20 Bakilisito basi nibana ba wanũ bamumuusogito.

Tilyononi, mopututonogo abe bomika-muko.

21 Imi Polo bikpe no nokpikogi ambe namumuusogito.

22 Mumbanzũ kapogi Mombukwono-dosu, matũ yi igbangi!

Malanata, isi yi be Mombukwono-dosu, doku!

23 Iziyo ka Mombukwono-dosu Yeso iki pa imoti na ibunu.

24 Namupaga ibunu basi pisi ka matikanaga na Yeso-Kilisito. A beyo!

AGUMƐ WAMBIYA

Lika: AGUMƐ WAMBIYA (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lika

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f796df90-b7da-5393-9b93-c756eba4e5d6